

Kúria
végzése

Az ügy száma: Bfv.II.741/2023/9.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke
Dr. Boros Tibor, előadó bíró
Dr. Somogyi Gábor, bíró
Dr. Demeter Zsuzsanna, bíró
Dr. Metzing Márton, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2024. május 29.

Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények

Terheltek: VII. rendű
XIX. rendű

Első fok: Szegedi Törvényszék, 3.B.245/2015/405., ítélet, tárgyalás, 2019. március 14.

Másodfok: Szegedi Ítéltábla, Bf.II.648/2019/180., ítélet, nyilvános ülés, 2020. december 2.

Az indítvány előterjesztője: VII. rendű terhelt
XIX. rendű terhelt védője

Az indítvány iránya: a terheltek javára

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a VII. rendű terhelt, valamint a XIX. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványokat elbírálva a Szegedi Törvényszék 3.B.245/2015/405. számú és a Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.II.648/2019/180. számú ítéletét VII. rendű és XIX. rendű terheltek tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Szegedi Törvényszék a 2019. március 14-én kihirdetett 3.B.245/2015/405. számú ítéletével VII. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont, (5)

bekezdés a) pont és 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés b) pont bb) alpont, (5) bekezdés b) pont] és 2 rendbeli folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (1978. évi IV. törvény 276. §). A XIX. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettében [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés b) pont bb) alpont, (5) bekezdés b) pont és 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés b) pont bb) alpont, (4) bekezdés b) pont] és 2 rendbeli folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (1978. évi IV. törvény 276. §). Ezért az VII. rendű terheltet mint bűnszervezetben elkövetőt 8 év fegyház fokozatú szabadságvesztésre, 6 év közügyektől eltiltásra és 200 napi tétel, napi tételenként 6.000 forint összegű, összesen 1.200.000 forint pénzbüntetésre ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés büntetésből feltételes szabadságra nem bocsátható. Rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén szabadságvesztésre átváltoztatásáról, valamint az általa előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról. A XIX. rendű terheltet mint bűnszervezetben elkövetőt 5 év 3 hónap fegyház fokozatú szabadságvesztésre, 4 év közügyektől eltiltásra és 5 év gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés büntetésből feltételes szabadságra nem bocsátható. A VII. terhelttel szemben 9.468.225 forint erejéig, míg a XIX. rendű terhelttel szemben 2.800.000 forint erejéig vagyonekobjást rendelt el.

[2] A védelmi fellebbezések nyomán eljáró Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a Bf.II.648/2019/180. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a VII. rendű terhelt pénzügyi bűncselekményeit 2 rendbeli – egy esetben kísérletként – bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettének [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont első fordulat, egy esetben (5) bekezdés a) pont, egy esetben (2) bekezdés b) pont bb) alpont, (5) bekezdés b) pont] minősítette, a VII. rendű terhelt fegyházbüntetését 6 év 6 hónapra enyhítette. A VII. rendű terhelttől lefoglalt 4.260.000 forint és 16.500 euró, valamint 2 darab aranynyaklánc lefoglalásának megszüntetésére, kiadására és visszatartására vonatkozó rendelkezést mellőzte, és a vagyonekobjást helyesen ezen összegekre és vagyontárgyakra tekintette elrendeltnek. A XIX. rendű terhelt pénzügyi bűncselekményeit 2 rendbeli – egy esetben kísérletként – bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettének [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont első fordulat, (2) bekezdés b) pont bb) alpont, (5) bekezdés b) pont] minősítette. Egyebekben az elsőfokú ítéletet a VII. rendű és a XIX. rendű terhelttek tekintetében helybenhagyta.

[3] II. A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a VII. rendű terhelt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára, a b) pont ba) és bb) alpontjára, valamint a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára hivatkozással terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

[4] Indokai szerint a BH 2017.139., BH 2013.200., illetve BH 2010.290. számon közzétett eseti döntések a költségvetési csalást tettesként a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselője valószínűsítheti meg, azonban az ítéletekben megnevezett közvetett tettesek nem voltak ilyen pozícióban. Így például a IV. rendű terhelt a cég 1. beszerzési vezetője volt, akinek a cég bankszámlái felett nem volt rendelkezési joga és az adózási kérdésekben sem rendelkezett hatáskörrel, és mivel ilyet nem is gyakorolt, ezért közvetett tettes sem lehetett. Emiatt – szerinte – a költségvetési csalás nem csupán nem valószínűsíthető meg, de értelmetlen és teljesen az emberi logika ellen is hat, mivel így a bűncselekmény célja nem elérhető.

[5] Kifejtette, hogy az 1978. évi IV. törvény 77/B. §-a megsértésével, pusztán feltételezés alapján rendelték el vele szemben vagyonekobjást, míg a bűncselekmény tényleges elkövetőjével szemben nem alkalmaztak ilyen intézkedést. Szerinte a bíróságok nem tudták megállapítani, hogy a visszautalt vagyont milyen összegben vették ki a bűnszervezet tagjai. Hozzávetette: ha kétséget kizáróan nem lehetett bizonyítani, hogy az elkövetők vettek-e ki pénzt

a jogtalanul visszautalt összegből, akkor ebből következően kétséget kizáróan azt sem lehet bizonyítani, hogy a tényleges elkövetők – a cég 2 ügyvezetője és a cég 1 vezető tisztségviselői – akik a visszautalt vagyonhoz hozzáfértek, a jogosultságuk alapján juttattak-e el bármekkora összeget is a részére. Kifogásolta továbbá, hogy a bíróság a nyomozó hatóság által nála talált összegre rendelt el vagyoneklcobzást, annak ellenére, hogy annak eredete a bűncselekményhez nem köthető.

[6] Előadta azt is, hogy a BH 2021.10.280. számú eseti döntéssel ellentétes módon, az ítéletekből nem állapítható meg, hogy milyen tényállás alapján állapították meg bűnösségét, szabtak ki vele szemben büntetést, figyelemmel arra, hogy a VI. rendű terhelt cselekvőségének leírása másként szerepel az első-, illetve a másodfokú ítéletben. Ugyanakkor az indítványozó elítélését eredményező bizonyíték azonban nem volt más, mint a VI. rendű terhelt más bizonyítékokkal alá nem támasztott vallomása. A VII. rendű terhelt álláspontja szerint a másodfokú bíróság a VI. rendű terhelt elhalálozását követően az elhunyt által megvalósított magatartásokat – alaptalanul – az ő terhére róta. A másodfokú bíróság a VI. rendű terhelt vallomását tényyszerűnek fogadta el a bizonyítékkal alá nem támasztott részében is, a büntetőjogi felelőssége súlyosbodott akként, hogy a szervezet működéséhez anyagi eszközökkel járult hozzá, de ezen kívül semmilyen egyéb tevőleges szerepet nem vállalt.

[7] Kitért arra is, hogy a támadott határozatok rendelkező része és az indokolása egymással ellentétes, mert a cég 1, illetve a terhelték tekintetében a bűncselekménnyel elért előny elvonása érdekében vagyoneklcobzást a bíróságok arra hivatkozva nem rendeltek el, hogy nem állapítható meg, kihez került a pontosan meghatározott vagyoni hátránynak megfelelő összeg. Így viszont szerinte, ha nem állapítható meg, hogy a költségvetési csalásból származó előny a cégekhez, avagy a terheltékhez került, akkor az sem állapítható meg, hogy a cég 2 és a cég 1 vezetői elkövették a költségvetési csalást. Álláspontja szerint logikai képtelenség, hogy a visszautalt adóból ő úgy részesült volna, hogy az elkövetők között nincs a visszautalt adót fogadó számlák fölött rendelkezni jogosult személy.

[8] Álláspontja szerint az érintett gazdaság társaságok között törvényes kereskedelem folyt, mert ez független attól, hogy az adott árut hányszor értékesítették. Ehhez kapcsolódóan, mivel a cég 2 és a cég 1 mellett más cégek ellen nem emeltek vádat, illetve velük kapcsolatban adóbevétel kiesést az ítélet nem állapított meg, az ezen társaságoktól eltérő cégek működéséhez való anyagi hozzájárulása nem is lehet bűncselekmény.

[9] Arra is hivatkozott, hogy hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés valósult meg, mert az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüknek nem tettek eleget, illetve az ítéletek indokolása és rendelkező része ellentétes, sőt a tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, ami az ítéletet felülvizsgálatra alkalmatlanná teszi, és ezek alapján a hatályon kívül helyezésnek van helye.

[10] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatokat vizsgálja felül.

[11] A XIX. rendű terhelt védője a felülvizsgálati indítványát a Be. 648. § a) és d) pontjára hivatkozással terjesztette elő.

[12] Indokai szerint a XIX. rendű terhelt nem állapotodott meg másokkal bűncselekmény elkövetésében, nem is ismerte a terhelt-társak többségét, illetve nem volt bűnelkövetési szándéka. Az 1978. évi IV. törvény 13. §-ában meghatározott szándékosság az esetben nem állt fent, mert tudata nem fogta át, hogy ha ő adót fizet, de az árut nem helyezi a raktárába, akkor csalást követhet el. Arra tekintettel, hogy fél évet sem vett részt az ügyletekben, fel sem merült benne szándékos bűncselekmények elkövetése, illetve egyáltalán nem volt célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmények elkövetése. Nem állapítható meg kétséget kizáró módon, hogy a bűnszervezet hosszabb távra

szerveződéséről tudomással bírt. Hivatkozott arra, hogy a valóságban volt áru, volt eladó, volt vevő, és a XIX. rendű terhelt az adót befizette.

[13] Előadta, hogy a XIX. rendű terhelt büntethetőséget kizáró állapotban volt, ugyanis a személyiségzavara az elkövetés időszakában is fennállt. Ez korlátozta őt a cselekménye következményeinek felismerésében, így betegsége miatt súlyos sérelem érte. Ekként álláspontja szerint a XIX. rendű terhelt tekintetében sérült az Európai Unió Alapjogi Chartájának 21. Cikke, mert fogyatékosága miatt megkülönböztetést szenvedett, úgy tekintették, hogy a XIX. rendű terhelt társaihoz hasonlóan volt képes a helyzetet megítélni. Ebben a körben hivatkozott a perújítási eljárásban becsatolt honvédségi okiratokra, amelyek szerint a XIX. rendű terhelt dysthimiában szenved, ami közepes, súlyos fokban befolyásolta abban, hogy cselekménye következményeit felismerje, és a felismerésnek megfelelően cselekedjen. A személyiségzavara hajlamossá tette nem kellően átgondolt cselekedetekre és emiatt sem volt képes megérteni, hogy egy bűnszervezet részévé vált. A XIX. rendű terheltet betegsége és nem elvetemültsége terelte arra az útra, ami súlyos büntetést eredményezett.

[14] Hivatkozott arra is, hogy a XIX. rendű terhelt által képviselt cég jogügyletei nem voltak színleltek, a teljesítési igazolások valódiak voltak, az árut leszállították, a vételárat kifizették, az adóbevallásokat benyújtották, a számlákat lekönyvelték, az adót minden esetben befizették. Az Európai Unió Bírósága 2012. C-80/11., C-142/11., C-610/19., C-611/19., C-159/14. és C-126/14., továbbá a Kúria Kfv.I.35.464/2017/4. számú határozataira hivatkozva előadta, hogy a XIX. rendű terhelt eljárása szabályszerű volt, míg a mások által elkövetett mulasztásért nem felel, nála a csalárd tudati viszony hiányzott, áfalevonási joggal nem is élt. Az a tény, hogy a kereskedelmi láncolat egyik résztvevője nem fizette be az áfát, nem jelenti azt, hogy a láncolatot mesterségesen és kizárólag adókijátszásra hozták létre, az adóhatóság pedig nem jogosult felülbírálni a felek üzleti döntéseit. Az Európai Unió joga szerint a XIX. rendű terhelt nem szankcionálható azért, mert egy számára átláthatatlan áfalevonási lánc részévé vált, de ő maga, illetve a cége nem tett szert haszonra.

[15] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatokat a XIX. rendű terhelt tekintetében változtassa meg, mellőze a bűnszervezetben való elkövetés megállapítását, a feltételes szabadság lehetőségéből való kizárását, a vele szemben kiszabott büntetést enyhítse.

[16] A Legfőbb Ügyészség a BF.913/2023/2. és a BF.127/2024/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványokat részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[17] Indokai szerint a VII. rendű terhelt bűnsegédi magatartásának megállapítására a tényállás alapján törvényesen, helytállóan került sor, a részesi közreműködés lényege pedig éppen a tényállásszerűség hiányában ragadható meg. Ez a magyarázata annak, hogy nem a VII. rendű terhelt cégeinél mutatkozott a vagyoni hátrány.

[18] A vagyonekobbzás alkalmazásának oka a bűnszervezeti elkövetés, illetve a bűnszervezet ideje alatti szerzés, amit az 1978. évi IV. törvény 77/B. § (1) bekezdés b) pontja szabályoz. Ehhez kapcsolódóan az 1978. évi IV. törvény 77/B. § (5) bekezdés c) pontja szerinti ellenbizonyítás nem volt, ezért az intézkedés alkalmazásának kötelezettsége a VII. rendű terhelttől lefoglalt vagyon tekintetében fennállt, attól eltekinteni nem is lehetett volna. Hozzátette, önmagában a vagyonekobbzásról szóló esetleges törvénysértő ítéleti rendelkezés egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban orvosolható, ami pedig a Kúria hatáskörébe tartozó felülvizsgálati eljárást kizárja.

[19] Az indítvány további részei valójában a tényállást támadják, ezért a Be. 650. § (2) bekezdésére figyelemmel kizártak, mivel a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás nem támadható.

[20] A Legfőbb Ügyészség a XIX. rendű terheltet érintően kifejtette, hogy ő nem eseti jelleggel, hanem hónapokon keresztül vett részt a bűncselekménysorozat elkövetésében. Az eljáró bíróságok által megállapított tényállás a bünszervezetben való elkövetést illetően a XIX. rendű terhelt esetében is helyes, a tényállás alapján pedig úgy a szándék fennállására vont következtetés, mint a minősítés helytálló.

[21] A kifejtett indokok alapján indítványozta, hogy a Kúria a jogerős határozatokat a VII. rendű és a XIX. rendű terheltek tekintetében hatályában tartsa fenn.

[22] A XIX. rendű terhelt védője a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételében a felülvizsgálati indítványában foglaltakat, így a támadott ítéletek megváltoztatására irányuló indítványát is fenntartotta.

[23] **III. A felülvizsgálati indítványok alaptalanok.**

[24] 1. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen, a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárási okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető, az ott meghatározottakon kívül más okból felülvizsgálatnak nincs helye.

[25] A Be. 648. §-a nem meghatározza, hanem csupán rendszerezi a valójában a Be. 649. §-ában taxatív felsorolt felülvizsgálati okokat. Ekként a Be. 648. §-a valamely pontjának felhívása az indítványban nem jelenti a felülvizsgálati ok megjelölését, az a Be. 649. § valamely bekezdésében meghatározott konkrét ok felhívását is igényli.

[26] Jelen ügyben a VII. rendű terhelt a felülvizsgálat okaként a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára, a b) pont ba) és bb) alpontjára is, valamint a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára, míg a XIX. rendű terhelt védője pedig a Be. 648. § a) és d) pontjára hivatkozott, majd utalt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) és bb) alpontjára is.

[27] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján pedig akkor terjeszthető elő felülvizsgálati indítvány, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét. Ebben az esetben az indítványozó azt sérelmezi, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása törvénysértő, mert a terhelt jogerős ítéletben rögzített magatartása nem meríti ki egyetlen bűncselekmény törvényi tényállási elemeit sem, avagy – ugyancsak az irányadó tényállás alapulvételével – büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok ellenében került sor a terhelt elítélésére, ezért a terhelt felmentését vagy az eljárás megszüntetését célozza.

[28] A VII. rendű terhelt és a XIX. rendű terhelt védőjének indítványa is fogalmaz meg olyan sérelmeket, amelyek – álláspontjuk szerint – a büntetőjogi felelősség megállapításának akadályát képezi. A VII. rendű terhelt esetében ez azt jelenti, hogy – érvelése szerint – az irányadó tényállás alapján a bűnsegédi magatartást nem lehetett volna a terhére róni, ugyanis a cselekményt tettesként megvalósítani képes személyek felelősségre vonására nem került sor, míg a közvetett tettesként megjelölt személyek a cselekményt felhatalmazottság hiányában nem követhették el, így a részesi magatartása nem is kötődhetett tettesi alapcselekményhez. A XIX. rendű terhelt védője büntethetőségi akadályként a XIX. rendű terhelt kóros elmeállapotára hivatkozott.

[29] Ugyanakkor a VII. rendű terhelt, valamint a XIX. rendű terhelt védője is megjelölte a felülvizsgálat okaként a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) és bb) alpontját. A VII. rendű terhelt a vagyonelkobzás, a XIX. rendű terhelt védője pedig a bünszervezetben való elkövetés téves megállapítására hivatkozott indítványában.

[30] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja azonban maga is két, elkülöníthető felülvizsgálati okot szabályoz; felülvizsgálatnak van helye akkor, ha a bíróság jogerős

ítéletében kiszabott büntetés téves minősítés (első fordulat) vagy a Btk. más szabályának megsértése (második fordulat) miatt törvénysértő.

[31] Jelen ügyben a XIX. rendű terhelt bűnösségének a bünszervezetben való elkövetés megállapítását, és azzal összefüggésben a kiszabott büntetés mértékét, valamint annak egyéb jogkövetkezményeit kifogásolta a védő.

[32] A Kúria rámutat arra, hogy a bünszervezetben való elkövetés az eljárás tárgyát képező bűncselekmény jogi minősítése szempontjából közömbös. Az ugyanis nem része a jogi minősítésnek, hanem olyan, bármely szándékos bűncselekmény elkövetéséhez kapcsolható többes elkövetői forma, aminek megvalósulása esetén a Büntető Törvénykönyv Általános Részében foglalt jogkövetkezményeket – egyebek mellett az e szervezeti forma keretében elkövetett bűncselekmény büntetési tételkeretének az emelkedését – vonja maga után.

[33] Következésképpen az sem érintené a bűncselekmény minősítésének törvényességét, ha a bíróság a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti feltételek téves megállapításával jutott volna arra az álláspontra, hogy a XIX. rendű terhelt bünszervezetben követte el a terhére rótt cselekményeket.

[34] Így a bünszervezetben elkövetés téves megállapítására való hivatkozás önmagában, függetlenül a kiszabott büntetéstől, nem felülvizsgálati ok.

[35] A bünszervezetben elkövetés téves megállapítására hivatkozás a felülvizsgálati indítványokban, mint „a büntetőjog más szabályának” megsértésére való hivatkozások – azaz a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulata alapján – lehet alapja a felülvizsgálatnak feltéve, hogy a hivatkozás arra is kiterjed, miszerint az említett anyagi jogszabálysértés miatt a kiszabott büntetés törvénysértő. A XIX. rendű terhelt védőjének indítványa ekként megfelelt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulat ba) alpontja szerinti felülvizsgálati oknak, ezért a Kúria az alapján bírálta el.

[36] 2. A VII. rendű terhelt utalt a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára figyelemmel felülvizsgálati okot megvalósító, a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja szerinti eljárási szabálysértésre is, ami akkor valósul meg, ha az ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

[37] A Kúria utal arra, hogy a VII. rendű terhelt védője korábban a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja és b) pont ba) alpontja alapján terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a bűnsegédi elkövetői alakzat, a bünszervezetben elkövetés és az üzletszerűség téves megállapítására, valamint a büntetőtörvény időbeli hatálya helytelen alkalmazására hivatkozással.

[38] A Kúria a Bfv.I.1.378/2021/35. számú határozatában a VII. rendű terhelt bűnsegédi magatartásával kapcsolatban – melynek megállapítását a védő sérelmezte – rögzítette, hogy helyes a VII. rendű terhelt bűnsegédi felelősségének megállapítása és annak köre is.

[39] A VII. rendű terhelt felülvizsgálati indítványa abban a tekintetben, hogy a bűnsegédi alakzat terhére való téves megállapítását sérelmezi, tartalmilag megegyezik a védője által korábban benyújtott felülvizsgálati indítvánnyal. Ugyanakkor érvelésében annyiban eltér attól, hogy az anyagi jogi szabályok sérelmét a Kúria korábbi eseti döntéseire alapítja.

[40] A XIX. rendű terhelt védője a Be. 648. § d) pontjának felhívásával szintén a Be. 649. § (6) bekezdésében írt szabály sérelmére hivatkozott.

[41] 3. A Be. 649. § (6) bekezdése alapján a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén felülvizsgálati indítvány akkor terjeszthető elő, ha az eltérés a büntető anyagi jog szabályainak (1) bekezdésben meghatározott megsértését eredményezte vagy a (2) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértést eredményezett. Az eltérés pedig abban az esetben állapítható meg, és valósít meg felülvizsgálati okot, ha az

ügyben eljáró bíróság a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatban megfogalmazottaktól eltérő jogi álláspontra helyezkedett, és ezen eltérő álláspontja okozta azt, hogy a Be. 649. § (1) bekezdésében meghatározott büntető anyagi jogi, vagy a (2) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértés bekövetkezett.

[42] Mindezek tükrében a közzétett bírósági határozattól való eltérésen alapuló felülvizsgálatra tehát az alábbi feltételek együttes fennállása esetén nyílik lehetőség:

- a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozatot a bíróság 2020. július 1-jén vagy azt követően hozta,
- a felülvizsgálattal támadott határozattól való eltérést megalapozó határozatot a Kúria hozta, és azt 2012. január 1. napját követően a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétették,
- valamint a felülvizsgálati indítvány tartalmazza annak megjelölését, hogy az állított eltérés a büntető anyagi jog mely szabályának Be. 649. § (1) bekezdésében meghatározott megsértését eredményezte, vagy a 649. § (2) bekezdésében meghatározott, mely eljárási szabálysértést eredményezett.

Amennyiben ezen feltételek közül bármelyik hiányzik, a felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása kizárt.

[43] Jelen ügyben a VII. rendű terhelt által hivatkozott BH 2010.290. számon közzétett eseti döntés alapján a felülvizsgálat szóba sem jöhet, mivel azt 2012. január 1. napja előtt a Kúria jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság hozta meg, így értelemszerűen a Bírósági Határozatok Gyűjteményében sem tették közzé. A Kúria Bfv.II.614/2012/7. számú (BH 2013.200.), illetve a Kúria Bhar.I.1.088/2016/12. (BH 2017.139.) számú eseti döntései egyaránt precedensnek tekintendők, azonban az eljáró bíróságok e határozatoktól nem tértek el, ugyanis a jogi álláspontjuk azokkal nem ellentétes.

[44] A VII. rendű terhelt által felhívott Kúria Bfv.II.614/2012/7. (BH 2013.200.) számon közzétett eseti döntés szerint az adócsalást közvetett tettesként vagy bűnsegédként olyan személy is elkövetheti, akinek nincs jogi kötelezettsége nyilatkozattételre, márpedig a VII. rendű terhelt által hivatkozott IV. rendű terhelt éppen azért volt közvetett tettesnek tekinthető, mert az adójogi viszonyokban nem ő járt el.

[45] A Kúria Bhar.I.1.088/2016/12. (BH 2017.139.) számon közzétett eseti döntésének és a felülvizsgálattal érintett ügynek a ténybeli alapja teljesen eltér egymástól. Ekként az eseti döntésben foglalt jogi állásponttól nem tekinthető eltérőnek az, hogy fizikai bűnsegélyként értékelték az eljáró bíróságok a VII. rendű terhelt azon magatartását, miszerint készpénzt adott a szállítások bonyolításához, így az adócsalás kivitelezéséhez. Ehhez hasonlóan nem alapozza meg az eltérést az sem, hogy szintén bűnsegélyként értékelték a VII. rendű terhelt azon magatartását, amely magában foglalta azt, hogy a VIII. rendű terhelt által tartott megbeszéléseken részt vett, ezeken a szervezet aktuális működéséről, tervekről tudomást szerzett, a személyes jelenlétével pedig szándékerősítő hatást fejtett ki a többi résztvevő irányába.

[46] A VII. rendű terhelt állításával szemben a tettesi tevékenységet a felhívott jogesetek nem kötik konkrét, a gazdasági társaságban betöltött tisztséghez, és a költségvetési csalás büntettét a VII. rendű terhelt álláspontjával ellentétben nem csupán a gazdasági társaság ügyvezetője vagy valamely vezető tisztségviselője követheti el, ami a Kúria Bhar.I.1.088/2016/12. (BH 2017.139.) számú eseti döntésben is egyértelműen megjelenik.

[47] 4. A VII. rendű terhelt által felhívott Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja akkor eredményez felülvizsgálati okot, ha a bíróság a határozatát a Be. 607. § (1) bekezdés b) pontjában, vagy a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.

[48] Ez valósul meg, ha az ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

[49] A Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja szerinti eljárási szabálysértés azonban csak akkor állapítható meg, ha az ítélet rendelkező része vagy indokolása valamely büntetőjogi főkérdést illetően egymással teljes mértékben ellentétben áll. A támadott határozatokban azonban a jogerős ítélet rendelkező része és indokolása e körben is teljes mértékben összhangban áll. Az ítélet a VII. rendű terhelt bűnösségét, a cselekmény bünszervezetben való elkövetését állapította meg, és azt megindokolta.

[50] Rámutat a Kúria, hogy az érvelés anyagi jogi hibáinak kifogásolása anyagi jogi sérelem, ami nem a Be. 649. § (2) bekezdés, hanem a Be. 649. § (1) bekezdés valamely pontjában meghatározott, anyagi jogi felülvizsgálati ok alapján bírálható el.

[51] Mindemellett a VII. rendű terhelt indítványa a bűnössége megállapítását sérelmező részében lényegében megegyezik a védője által korábban előterjesztett felülvizsgálati indítvány tartalmával, amelyet a Kúria a Bfv.I.1.378/2021/35. számú határozatával elbírált.

[52] A VII. rendű terhelt VI. rendű terhelt tevékenységének, és ebből következően a saját cselekményének téves megállapítására vonatkozó sérelme valójában a tényállás támadását jelenti. A VII. rendű terhelt annak állításával, hogy a VI. rendű terhelt terhelő vallomásának elfogadására nem volt alap, a bíróságok bizonyítékértékelő tevékenységét kifogásolta.

[53] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. Ennek megfelelően a Be. 659. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye.

[54] A tényállás irányadó jellege azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nem csak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan.

[55] A felülvizsgálat során tehát a jogerős határozatban megállapított tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vizsgálható, az eljárt bíróságok által levont jogi következtetések – így a bűnösség megállapításának és a cselekmény jogi minősítésének – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével bírálható el.

[56] Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, és ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a – minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül – kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.

[57] 5. A VII. rendű terhelt kifogásolta a vagyoneklobzásról szóló rendelkezést is.

[58] A vagyoneklobzás bíróságok általi alkalmazásának oka – ahogy azt a Legfőbb Ügyészség is kifejtette az átiratában – a bünszervezeti elkövetés, illetve a bünszervezet ideje alatti szerzést érintően az 1978. évi IV. törvény 77/B. § (5) bekezdés c) pontja szerinti ellenbizonyítás nem folyt le, ezért az intézkedés alkalmazásának kötelezettsége a terhelttől lefoglalt vagyon tekintetében fennállt, attól eltekinteni nem is lehetett.

[59] A bűnség az 1978. évi IV. törvény 19. §-a alapján elkövetőnek minősül, az 1978. évi IV. törvény 77/B. §-a pedig – a hatályos szabályokhoz hasonlóan – nem tett különbséget tettes és részes között.

[60] A VII. rendű terhelt az 1978. évi IV. törvény 77/B. § (2) bekezdésében írtakra hivatkozva kifogásolta a vagyoneklobzást, összefüggésbe hozva a tényállás téves megállapításával. E törvényi rendelkezés szerint vagyoneklobzást el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra is, amellyel más gazdagodott.

[61] A VII. rendű terhelt a gazdálkodó szervezettel szemben vagyonek Kobzás elmaradásának okán állítja a tényállás téves megállapítását. Ez azonban a Be. 650. § (2) bekezdése alapján – ahogy arra már a Kúria rámutatott – törvényben kizárt.

[62] Ezen túlmenően a vagyonek Kobzásról szóló esetleges törvénysértő ítéleti rendelkezés a Be. 671. § 12. pontja szerinti egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban orvosolható, ami pedig a Be. 650. § (1) bekezdés c) pontja alapján a Kúria hatáskörébe tartozó felülvizsgálati eljárást nem engedi.

[63] 6. A XIX. rendű terhelt védőjének indítványa a XIX. rendű terhelttel szemben büntethetőségi ok – kóros elmeállapot – figyelembevételének elmaradását állítja.

[64] A Kúria itt is rögzíti, hogy a felülvizsgálat során a jogerős határozatban megállapított tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése külön-külön, illetve egymás viszonyában sem vizsgálható, az eljáró bíróságok által levont jogi következtetések – így a bűnösség megállapításának, a cselekmény jogi minősítésének – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével ítéltető meg.

[65] Mindez érvényes akkor is, ha a felülvizsgálat tárgya valamely büntethetőséget kizáró ok, jelen esetben a kóros elmeállapot. Az ennek hiányára (vagy éppen meglétére) vont következtetés helyessége csak és kizárólag a jogerős ügydöntő határozat tényeinek figyelembevételével lehetséges. A tényálláshoz kötöttség folytán az anyagi jogi felülvizsgálati ok ez esetben sem alapítható a tényállásban nem szereplő, vagy attól eltérő tényekre, a tényállás alapjául elfogadott bizonyítékok bizonyító erejének, és a bizonyítékok értékelésének kritikájára, avagy a jogkövetkeztetések ténybeli alapjának a vitatására.

[66] A XIX. rendű terheltet illetően az elsőfokú ítélet 27. oldal első bekezdése azt rögzíti, hogy betegsége nincs. Ettől eltérő ténybeli alapon a tényállás, az abból levont jogkövetkeztetés nem vitatható.

[67] 7. Vizsgálta ugyanakkor a Kúria, hogy a bünszervezetben elkövetés törvényes volt-e a XIX. rendű terheltet érintően.

[68] Az irányadó tényállás szerint az általa elkövetett bűncselekmények elkövetési ideje: 2011. és 2012. év volt, míg az elbírálás időpontja 2020. december 2., amiből következően az merült fel alappal, hogy az elbíráláskor hatályos büntetőtörvény alkalmazásának rá nézve lehet-e helye.

[69] A Btk. 2. § (2) bekezdése szerinti törvényválasztás során a bíróságnak össze kell vetnie a tényállást a bünszervezet elkövetéskor és elbíráláskor hatályos szabályaival. Amennyiben a terhelt esetében az állapítható meg, hogy a bünszervezetben elkövetés az elbíráláskor hatályos törvény szerint is megállapítható, úgy – kedvezőbb elbírálás hiányában – az elkövetéskori jogszabályt kell rá nézve alkalmazni. Ez egyben azt is jelenti, hogy csak akkor alkalmazható az elkövetéskori törvény, ha a bünszervezet többletfeltételei megállapíthatók.

[70] A bünszervezet jogi szabályozását a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény 1997. szeptember 15. napjával iktatta be a büntetőtörvény 137. § 7. pontjaként. A rendelkezést a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 35. §-a 1999. március 1. napjával változtatta meg és átszámozta (korábbi Btk. 137. § 8. pont). Az ekkor hatálybalépett törvényszöveg szerint bünszervezet: bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bünszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul. Ezt követően a törvényszöveget a 2002. április 1. napjától hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdése határozta meg. Eszerint a bünszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre

szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése. Ugyanez a szövegezés került át a 2013. július 1. napján hatálybalépett Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjába is.

[71] E két törvényi rendelkezés összevetése alapján kitűnik, hogy a 2002. április 1. napjától hatályos módosítás a bűnszervezet fogalmi elemei közül többet elhagyott, ugyanakkor új tényállási elemeket is meghatározott. A módosító törvény miniszteri indokolása akkor az alábbiakat tartalmazta: „A szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés büntetőjogi eszközeinek kialakítása az elmúlt időszakban különös hangsúlyt kapott mind az Európai Unióban, mind más nemzetközi szervezetekben. 1998. december 21-én az Európai Unió Tanácsa együttes fellépést fogadott el az Európai Unió tagállamaiban a bűnöző szervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról.”. Az együttes fellépés 1. Cikke határozza meg a bűnöző szervezet fogalmát: „Ezen együttes fellépés tekintetében a »bűnöző szervezet« kettőnél több személy hosszabb időre szóló szervezett együttműködését jelenti olyan bűncselekmények összehangolt elkövetésére, amelyek büntetési tételének felső határa legalább négyévi szabadságvesztés büntetés, vagy ilyen tartamú biztonsági intézkedés, avagy ennél súlyosabb büntetés, tekintet nélkül arra, hogy ezek a bűncselekmények magukban képezik az elkövetés célját, vagy pedig eszközül szolgálnak arra, hogy vagyoni előnyt szerezzenek és adott esetben közhatóságok működését megengedhetetlen módon befolyásolják.”.

[72] 2000. december 14-én a 2282/2000. (XI. 29.) Korm. határozat alapján a belügyminiszter aláírta az ENSZ keretében létrejött Egyezményt a határon átnyúló szervezett bűnözés ellen. Az Egyezmény 2. Cikke határozza meg a szervezett bűnözői csoport fogalmát.

[73] „Az Egyezmény alkalmazásában

»Bűnöző szervezet«: hosszabb ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, ebben az Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény vagy törvénsértés céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve;

»Súlyos bűncselekmény«: legalább négyévi szabadságvesztés-büntetéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető törvénsértést megvalósító magatartás;

»Strukturált csoport«: nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására, és nem alkalmasszerűen létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepeket kapjanak, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetőleg fejlett hierarchiával rendelkezzen”.

[74] A törvény az együttes fellépésnek és az említett ENSZ Egyezménynek megfelelő rendelkezést tartalmaz a bűnszervezet fogalmára.

[75] A törvénymódosítás tehát tudatosan, az ENSZ Egyezmény kifejezetten ezt rögzítő tartalmára való utalással mellőzte a bűnszervezet fogalmi elemei közül – egyebek mellett – az alá-fölérendeltség követelményét, a konspiratív működés pedig sem a korábbi, sem a későbbi szabályozásnak nem volt eleme, és azt a hivatkozott nemzetközi jogi aktusok sem kívánják meg. Mindezzel ellentétben áll tehát a 2019. évi LXVI. törvény miniszteri indokolásának az a megállapítása, hogy a korábbi bírói gyakorlat törvényrontó, tehát ún. „contra legem” lett volna. Az indokolás részben a korábbi módosítással tudatosan mellőzött, részben pedig a törvényben soha meg nem kívánt tényállási elemeket kér számon a gyakorlaton.

[76] Ugyanakkor kétségtelen, hogy a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 107. §-a újabb tényállási elemeket épített a

bűnszervezet Btk. 459. § (1) bekezdése szerinti fogalmába. Ez a hierarchikus szervezettség és a konspiratív működés.

[77] Tekintettel arra, hogy e módosítás 2019. július 10-én, azaz a jogerős ítélet meghozatala előtt lépett hatályba, ezért az az ügyben nem közömbös.

[78] A 2019. évi LXVI. törvény 107. §-ával módosított Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontja szerint a bűnszervezet megállapításának feltételei az alábbiak:

- legalább három személyből álló,
- hosszabb időre,
- hierarchikusan szervezett,
- konspiratíván működő csoport,
- amelynek célja ötévi, vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

[79] E feltételek egyidejű megléte esetén törvényes a bűnszervezet megállapítása.

A bűnszervezet törvényi feltételei közül a három vagy több személy megléte, és a szervezet céljának ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetésére való irányultsága, valamint a hosszabb időre szervezettség megállapítását kifogásolta a védő. A felülvizsgálati indítvány érvelése szerint a XIX. rendű terhelt rövid ideig vett részt a szervezet tevékenységében, a társai közül csak 4 embert ismert, és nem állt szándékában a bűnszervezethez való csatlakozás, bűncselekmény elkövetése, és nem is volt tudatában annak, hogy bűnszervezethez csatlakozott.

[80] Elegendő arra utalni, hogy az eljáró bíróságok a felülvizsgálattal támadott ítéletben 21 terhelt esetében állapították meg a bűnszervezetben való elkövetést, és a terhekre rótt költségvetési csalás büntette jelen esetben felmerült minősítése alapján kiszabható szabadságvesztés tételkereteinek felső határa 10 év.

[81] A feltételek közül a három vagy több személy megléte a tényállás alapján egyértelműen megállapítható. Nem feltétele a bűnszervezet megállapításának, hogy valamennyi terhelt az elkövető társait ismerje; elegendő, ha a tudata kiterjed arra, hogy a bűnös tevékenységet legalább hárman végzik. A történeti tényállás lényege szerint a XIX. rendű terhelt a cég 3 ügyvezetője volt, a cég napi működésében és irányításában részt vett rajta kívül VIII. rendű és XVIII. rendű terhelt is.

[82] A tényállás alapján kétség sem fér ahhoz, hogy a XIX. rendű terhelt tudata átfogta tevékenységük során a kettőnél több személy abban való részvételét (elsőfokú ítélet 33. oldal 2-3. bekezdés, 34. oldal 2. bekezdés).

[83] A hosszabb időre szervezettség kapcsán a Kúria utal arra, hogy az irányadó tényállás szerint a terheltek 2011-ben és 2012-ben végezték a tevékenységüket (elsőfokú ítélet 28. oldal 9. bekezdés). Ugyanakkor a törvény nem a ténylegesen hosszabb időn keresztül megvalósult működést, hanem a hosszabb időre szervezettséget határozza meg a bűnszervezet fogalmi elemeként.

[84] Jelen esetben nincs ténybeli alap annak feltételezésére, hogy a bűnszervezet működése időben limitált lett volna. Ellenkezőleg, a szervezet felépítéséből és tevékenységéből az a következtetés vonható le, hogy a terheltek szándéka a határozatlan időre szervezett keretek közötti tartós működésre irányult, aminek csak a terheltek tevékenységének lelepleződése és a bűnszervezetet irányító terheltek őrizetbe vétele vetett gátat. A XIX. rendű terhelt csak 2012 júliusától csatlakozott a bűnszervezethez, amelynek működésében valóban csak 5 hónapig vett részt, de ennek oka a bűnszervezet hatóságok általi felszámolása volt.

[85] A bűnszervezet hosszabb időre történő szervezettsége mellett közömbös, hogy a XIX. rendű terhelt ahhoz később csatlakozott és vett részt annak tevékenységében, hiszen akár egyetlen cselekmény eseti jelleggel történő megvalósítása mellett is felróható a bűnszervezeti elkövetés, ha az elkövető tudata kiterjedt arra, hogy magatartásával bűnszervezet által elkövetett bűncselekményhez kapcsolódik, járul hozzá (4/2005. BJE jogegységi határozat I. pont, Kúria Bfv.II.1.033/2021/32.).

[86] A Kúria a Bhar.III.571/2019/41. számú határozatában már kifejtette, hogy a módosítást követően hatályos Btk. nem tartalmaz törvényi értelmezést a „hierarchikusan szervezett” és a „konspiratíván működő” fogalmi elemekhez. Ezek értelmezése a jogalkalmazó, a bíróság feladata. A törvény indokolása az egyes fogalmi elemek megállapításához ad – kötelezően figyelembe veendő – értelmezési segítséget. A bíróság feladata megvizsgálni minden ügyben, hogy megállapítható-e adott tényállás alapján a bűnszervezetben elkövetés.

[87] A módosító törvény javaslatának 107. §-ához fűzött miniszteri indokolásában foglaltak szerint „A hierarchikus szervezeti felépítés azt jelenti, hogy az elkövetők alá-fölérendeltségi viszonyban vannak, az egyes »döntési szintek« elkülöníthetőek egymástól, tehát a szervezeti felépítésnek vertikális jellege van. A hierarchiában lévő személyek együttműködése a feladatok megosztásán alapul.”.

[88] A hierarchia jelentheti akár személyek, akár intézmények valamely szempont (például rang, képesség, fontosság, pozíció, intézkedési jogkör) alapján fennálló egymás közötti viszonyát, és ezek alá- és fölérendeltségét az adott intézményen belül. A hierarchia magyar megfeleltetésére alapvetően helytállónak tűnik az 1999. március 1. és 2002. április 1. napjai között hatályos Btk. által a bűnszervezet fogalmi elemeként az „alá-fölérendeltségi rendszer” kitétel megfogalmazása {Bfv.I.1.396/2019/6. [123] bekezdés}.

[89] A módosító törvény javaslatának 107. §-ához adott miniszteri indokolás értelmében konspiráció „az elkövetők közötti koordinációt, a lebukás megelőzése érdekében tett – több esetben önálló bűncselekményként büntetett – lépéseket, a bűncselekményből származó előny szervezett elosztását, a bűncselekmények elkövetésének feladatmegosztáson alapuló tervszerűségét” fogalmazza meg.

[90] A csoport konspiratív működése részben a korábbi fogalom összehangolt működésének feleltethető meg, amennyiben az a külvilág előtt rejtve valósul meg, de nem jelenti a teljes szervezet minden tagjával való együttműködést, hanem az egyes cselekményekhez rendelt személyek összehangolt tevékenységét feltételezi.

[91] A tényleges tevékenység elfedése maga a konspiráció, melynek célja a hatósági felderítés megghiúsítása, annak elérése, hogy a bűncselekmény és az elkövetők személye a külvilág számára ne legyen felismerhető, a belső információk ne kerüljenek ki. Konspirációra utalhat a tényleges gazdasági tevékenységet nem végző cégek bevonása, strómanok alkalmazása, a belső kapcsolattartás rejtett módja, kódolt nyelv használata, a bűncselekmények eredményét elfedő és a felderítést akadályozó intézkedések megtétele {Bfv.I.1.396/2019/6. [133]-[134] bekezdés}.

[92] A 4/2005. BJE jogegységi határozat a bíróságokra kötelező értelmezést ad – amely a bűnszervezet 2019. július 10. napjától hatályos fogalma tekintetében is irányadó – az alanyi bűnösség és a bűnszervezet tárgyi ismérvei közötti viszonyra. Ennek lényege, hogy elsődlegesen mindig az adott, konkrét bűncselekmény elkövetését kell vizsgálni, bizonyítani, mivel ebben áll a vád tárgyi és alanyi meghatározottsága. A bűncselekmény megvalósulását, mint tárgyi körülményt kell elhelyezni egy másik tárgyi körülmény, a bűnszervezet körében. Ezután kell alanyi oldalon vizsgálni, hogy ha az elkövetési magatartás a bűnszervezet keretén belüli, akkor ezt az elkövető felismerte-e.

[93] Ez megvalósulhat úgy, hogy az elkövetés még a bűnszervezeten kívül kezdődik, és az elkövető csak később érzékeli, hogy bűnszervezeten belül tevékenykedik, ám bent marad (folytatja vagy megismétli az elkövetést). De történhet úgy is, hogy eleve bűnszervezetben, illetve ennek létrejöttével kezdődik az elkövetés. A tudati helyzet megállapítása azonban nyilvánvalóan nem feltétlenül a beismerésen alapul, hanem a bűnszervezet fogalmi ismérvei szerinti ténybeli körülményeken, amelyek felismerése a terhelt számára adott volt. A törvényi feltételek közül egyedül a bűncselekményre irányultság hordoz eleve jogellenes tartalmat, a többi önmagában nem. Következésképpen akkor válik egyértelműen felismerhetővé a bűnszervezetben elkövetés, amikor a többi feltétel mellett a bűncselekményre irányultság is megjelenik.

[94] A bűnszervezetben elkövetésre vont jogkövetkeztetésnek van helye (az egyéb törvényi feltételek megléte esetében), ha az elkövetési magatartások egymást kiegészítő jellegűek, azok kapcsolódása a célzott és végrehajtott bűncselekményhez kölcsönös, az adott tényállászerű elkövetési magatartás keretei közé illeszkedő cselekmény más személy előző cselekményéhez társul, avagy a célzott bűncselekmény megvalósulásához további láncolatos tevékenységet feltételez.

[95] A bűnszervezetben való elkövetés azzal szemben is megállapítható, aki a bűnszervezet teljes működési struktúráját nem ismeri, és ahhoz csak eseti jelleggel, akár egyetlen cselekményben való részvétellel kapcsolódik, ha a körülmények alapján tudja, tisztában van azzal, hogy a súlyos minősítésű bűncselekmény elkövetéséhez szervezett keretek között nyújt segítséget. A bűnszervezeten belüli személyes ismeretség valamennyi elkövetővel nem feltétele a bűnszervezeten belüli elkövetés megállapításának.

[96] Az egyes résztvékenységek láncolatossága a szervezet tagjai között a feladatok kiosztásában és összehangolásában nyilvánul meg. Az egyes résztvevők bűnszervezeten belüli szerepe nem bír jelentőséggel, az a büntetéskiszabás körében értékelendő.

[97] A Kúriának – az előzőekben már kifejtettek szerint – a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján és keretei között kell állást foglalnia a bűnszervezet fogalmi elemeinek vizsgálata során. Ez egyben azt is jelenti, hogy a jogerős ítélet megalapozatlansága esetén sem térhet el az irányadó tényállástól.

[98] Az eljáró bíróságok a korábban hatályban volt Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti bűnszervezet fogalmi elemeit elemezték, az adott ügyben megállapított tényállást, a terheltek tudattartalmát a fogalmi ismérveknek megfeleltették {másodfokú ítélet [96]-[104] bekezdés}; érvelésükkel a Kúria is egyetértett.

[99] Kiemelendő, hogy arra a másodfokú bíróság által is idézett következtetés, hogy a jogszabályi változás nem jelenti feltétlen a bűnszervezet fogalmának jogalkalmazói újragondolását (Kúria Bhar.III.571/2019/41.), nem a jogalkotói szándék „negligálását” jelenti, hanem erre a megállapításra a Kúria a törvényhely nyelvtani és dogmatikai értelmezése útján jutott.

[100] Az adott ügyben – mint ahogy azt a másodfokú bíróság ítéletének indokolása is részletesen kifejtette –, az érintett terheltek tekintetében a bűnszervezet valamennyi fogalmi eleme maradéktalanul megállapítható, így a felülvizsgálati indítványok által nem vitatott hosszabb időre szervezettség és ötévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény elkövetésére irányultság mellett tetten érhető a hierarchikus szervezeti felépítés és a konspiratív működés is.

[101] A hierarchikus felépítést önmagában megalapozta a VIII. rendű terhelt szervezetben betöltött szerepe: ötletgazdaként, szervezőként elsősorban ő utasította a többi résztvevőt a részcsselekményeik kifejtésére, megbeszélést hívott össze, banki műveleteket végzett.

Egyértelműen vezető szerepet vitt a többi – vele ebből a szempontból alárendeltségi viszonyban lévő – terhelt között.

[102] A konspiratív működéssel összefüggésben helyesen fejtette ki az ítéletábra, hogy az ún. „körhinta jellegű” költségvetési csaláshoz kétségtelenül több cég is kell, de nem szükségszerű, hogy annyi cégen keresztül menjenek át a számlák, mint a jelen ügyben. A nagyobb számú cég bevonására éppen azért került sor, hogy minél nehezebben lehessen felderíteni az adócsalási tevékenységet, és ez a körülmény így már megalapozza a konspiratív működés megállapíthatóságát {másodfokú ítélet [103] bekezdés}.

[103] Emellett a konspiratív jelleget erősíti a számlakibocsátó cégek tényleges irányítóinak háttérben maradása (strómanok alkalmazása), a pénzügyi műveletekben ún. offshore cég bevonása, amelynek tulajdonosi háttere, tényleges vagyoni helyzete, pénzmozgásai köztudottan nehezebben ellenőrizhetők, felderíthetők a hatóságok által. Ide sorolható az is, hogy a VIII. rendű terhelt a XXII. rendű terhelt bankfiókvezető törvénysértő segítségét vette igénybe az általa ellenőrzött cégek bankszámlaforgalmáról való közvetlen értesülése végett. Ez utóbbi magatartás a bűnszervezet tagjai feletti titkos ellenőrzést, egyfajta belső konspirációt tett lehetővé a VIII. rendű terhelt számára.

[104] A Kúria kiemeli, hogy nem törvényi feltétele a bűnszervezetnek az, hogy valamennyi résztvevője valamilyen konkrét konspiratív magatartást tanúsítson, illetve az sem, hogy az adott elkövető a szervezet belső hierarchiájában (alá- fölérendeltség szintjein) egyértelműen elhelyezhető legyen. A szándékosság, mint a bűnösség feltétele e tekintetben azt követeli meg, hogy az elkövető abban a tudatban fejtse ki a saját – büntetőtörvényi tényállásba ütköző tettesi vagy azon kívüli részesi – magatartását, hogy az ilyen jellemzőkkel bíró szervezet létrejött, és annak keretében tevékenykedik. Ez pedig a XIX. rendű terhelt esetében megállapítható volt (elsőfokú ítélet 28. oldal 7. bekezdés, 30. oldal 2. bekezdés, 31. oldal 7. bekezdés, 33. oldal 3. bekezdés).

[105] Ekként a XIX. rendű terhelt tudattartalmára az eljáró bíróságok helytállóan vontak következtetést, miután a láncolatossági cselekménysorból, a végrehajtás körülményeiből adódóan a terheltnek tudnia kellett azt, hogy nagy tárgyi súlyú bűncselekmények többszöri elkövetésével, hierarchikusan szervezett és konspiratív módon működő adócsaló szervezet működésében vesz részt.

[106] Az irányadó tényállásból az következik, hogy a bűnszervezet valamennyi ismérve – az elbíráláskor hatályos törvény alapján is – megvalósult, és azt a felülvizsgálattal érintett XIX. rendű terheltnek fel kellett ismernie. Ezért a bíróság jogerős ítéletében törvényesen állapította meg, hogy a terheltre rótt bűncselekményt bűnszervezetben követte el, az elbíráláskor hatályos törvény alkalmazása sem eredményezne enyhébb elbírálást (a bűnszervezet mellőzését). Így arra nincs is törvényes ok.

[107] A bűnszervezet megállapításának az elkövetéskor hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában írt valamennyi (a hierarchikus felépítést és a konspiratív működést nélkülöző, de a felülvizsgálatban nem is támadott) feltétele pedig értelemszerűen szintén megvalósult. Fel sem merülhet, hogy a XIX. rendű terhelt a terheltre rótt cselekmények elkövetése során ne lett volna tisztában azzal, hogy saját tevékenységét legalább három (valójában annál több) személy, hosszabb időre szervezett, ötévi, vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetésére irányuló, összehangolt működése keretében fejtse ki.

[108] Mindezek alapján tehát a bíróság a jogerős ítéletében törvényesen állapította meg, hogy a XIX. rendű terhelt a cselekményeket bűnszervezetben követte el, és törvényesen alkalmazta annak a büntetési tételre kiható jogkövetkezményeit is.

[109] Ugyanakkor a Kúria hangsúlyozza, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulata szerinti felülvizsgálat esetén – azaz a Btk. más szabályának megsértése kapcsán – a kiszabott büntetés csak akkor tekinthető törvénysértőnek, ha annak neme és/vagy mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik. Törvénysértő büntetés címén felülvizsgálati ok az olyan anyagi jogi szabály megszegése, aminek alkalmazását a büntetés (intézkedés) meghatározása esetében a törvény az ítélőbíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvétése miatt az egyszerűsített felülvizsgálat (Be. XCIV. Fejezet) nem ad jogorvoslati lehetőséget. Ilyen esetben a büntetés nem illeszkedik a törvénybe, másként szólva ilyen büntetést – illetve ilyen formában joghátrányt – a törvény nem ismer, nem tesz lehetővé [Kúria Bfv.III.1.559/2018/10. (BH 2020.9.)].

[110] Ez – egyebek mellett – akkor valósul meg, ha a kiszabott büntetés neme vagy mértéke kívül esik az adott bűncselekményre kiszabható büntetési tételkereten, feltéve, hogy a kifogásolt büntetés kiszabására a büntetési tétel alsó vagy felső határának áttörését lehetővé tevő Különös részi rendelkezések sem adnak alapot.

[111] Jelen ügyben azonban a XIX. rendű terhelttel szemben a jogerős ítéletben kiszabott büntetés még a bünszervezetben elkövetés miatti büntetési tételkeret-növekedést figyelmen kívül hagyva a költségvetési csalás büntetettének 5 évtől 10 évig terjedő büntetési tételének keretei közé esik. Következésképpen az akkor sem lenne törvénysértőnek tekinthető, ha a bünszervezetben elkövetést a büntetés kiszabása során mellőzni kellene.

[112] A bünszervezetben való elkövetés megállapításának további jogkövetkezménye a büntetési tétel keretének emelkedésén kívül a büntetés végrehajtása során feltételes szabadságra bocsátás kizárása, valamint a fegyház végrehajtási fokozat megállapítása is.

[113] A feltételes szabadság lehetőségéből kizárás, valamint a szabadságvesztés büntetés fokozatának meghatározása azonban akkor sem tekinthető törvénysértő büntetéskiszabásnak, ha annak alapja a bünszervezetben elkövetés védő által állított téves megállapítása lenne. Az erre való hivatkozás a felülvizsgálat Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában foglalt törvényi okán kívül esik.

[114] 8. A XIX. rendű terhelt védőjének indítványa a Be. 648. § d) pontjának sérelmére alapított részében a felhívott határozatok tekintetében nem is értelmezhető. Tartalmilag ugyan a Be. 649. § (6) bekezdésében írt szabály sérelmére utal az indítvány, amely azonban nem jelöli meg a Kúria Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett azon határozatát, amelytől a jogerős határozat eltért volna, így nyilvánvalóan azt sem, hogy az eltérés a büntető anyagi jog szabályainak (1) bekezdésben meghatározott megsértését eredményezte vagy a (2) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértést eredményezett. A felülvizsgálati indítvány előterjesztésének az elemi feltétele sem teljesült, az Európai Unió Bírósága, illetve a Kúria Közigazgatási Kollégiuma – megfelelő fórumon közzé nem tett – határozatai felülvizsgálat alapjául nem szolgálhatnak.

[115] 9. A Kúria megállapította, hogy az eljáró bíróságok nem valósítottak meg a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott más eljárási szabálysértést sem.

[116] Mindezekre tekintettel a Kúria a VII. rendű terhelt és a XIX. rendű terhelt védője felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és a támadott határozatokat – a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen – a VII. rendű és a XIX. rendű terhelt tekintetében a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[117] A Kúria elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában jelen ügytípusra öttagú tanács eljárását rendelte el.

[118] **IV.** A Be. 6. § (4) bekezdése értelmében a Kúria határozatával szemben fellebbezésnek helye nincs; felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont második fordulata zárja ki.

[119] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. Az említett törvényhely (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2024. május 29.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Boros Tibor s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Metzinger Márton s.k. bíró